

Putnu rudens migrācija Papē 1998. gadā

J. BAUMANIS, G. GRAUBICS, J. KAZUBIERNIS

Kops 1966. gada, kad jūrmalā pie Papes tika uzskaita rudenī migrējošo putnu ķeršana un gredzenošana (Blūms, et al. 1967), šī vieta tika atzīta par perspektīvu ilgādaļiem regulāriem pētījumiem. Turpmāk šeit tika izveidots Papes ornitoloģiskais stacionārs, kur ik rudenī tiek veikta migrējošo sauszemes putnu masveida ķeršana un gredzenošana, vairākos pēdējos gados arī to vizuālās uzskaites. Vispārējie pārskati par pētījumu rezultātiem publicēti tikai daļēji (Blūms, Baumanis, 1968; Blūms, et al. 1970; Blūms, et al. 1971; Baumanis, Rūte, 1984; Baumanis et al. 1985a; 1985b; Baumanis et al. 1987a; 1987b; Baumanis et al. 1988; Celmiņš et al. 1990). Šajā uzskaitījumā nav ietvertas speciālas publikācijas, kas saistītas ar atsevišķu sugu, sugu kopu vai ekoloģisko grupējumu sīkākām analizēm.

Materiāls un metodika

Šajā rakstā sniegts pārskats par putnu rudens migrācijas gaitu Papes ornitoloģiskajā stacionārā 1998. g. rudenī, iespēju robežās datus salīdzinot ar 3 iepriekšējiem gadiem, kas metodisku apsvērumu dēļ ir vislabāk salīdzināmi.

Sauszemes putnu vizuālās standartuzskaites tika veiktas katru dienu no 11. augusta līdz 31. oktobrim stacionārā tiesajā apkārtnē, uzskaitot visas pārlidojošās putnu sugas gk. 15 min ilgos seansos, sākot no vietējā saullēkta brīža līdz migrācijas intensitātes manāmam apstākumam. Iegūtie dati ekstrapolēti uz visu dienu. Atsevišķas sugas neregulāri uzskaitītas arī līdz pat 20. novembrim. Nakti migrējošie un no rīta stacionāra apkārtnē nosēdušies, kā arī dienā zemu lidojošie putni ķerti stacionāri uzstādītā Helgolandes murdā no 27. augusta līdz 12. novembrim (izņemot dienas, kad pārāk stiprā vēja dēļ murdu vajadzēja nolaist). Darba spēka un gredzenu trūkuma dēļ tikai 48,7% no noķertajiem putniem tika apgredzenoti.

Visā pētījumu tumšajā diennakts laikā periodisku seansu veidā tika uzskaitītas nakti migrējošās pūces speciālā starmču apgaismojuma laukā (redzamības zona apmēram 400 m horizontāli A-R virzienā un vairāku simtu metru augstumā). Papes ezera piekrastē pie īpaša tikla, novērojumu seansos nakti uzskaitītas un ķertas migrējošās pūces, tās pievilinot ar imitētām pikstošām skaņām.

Ierobežotā apjomā putni tika ķerti arī ar tikliem Papes ezera niedrājā un stacionāra apkārtnē, bet, ņemot vērā ļoti neregulāro ķeršanas intensitāti, šie dati rakstā nav atspoguļoti.

Arī novērojumi par ūdensputnu un brīdējputnu sastopamību stacionāra apkārtnē un Papes ezera piekrastē, sakarā ar to ļoti neregulāro novērošanas gaitu, šeit tiek uzrādīti visi fragmentāri. Tabulās apkopoti dati par daudzputnu sugu vizuālajiem novērojumiem stacionāra apkaimē, kā arī sniegts pilnīgs pārskats par murdā noķertajiem putniem. Norādītais ceļošanas periods izriet gan no vizuālajiem novērojumiem, gan arī ķeršanas datiem (tajā skaitā ķeršanu ar tikliem stacionāra apkārtnē un Papes ezera piekrastē). Dienas ar maksimāli uzskaitītajiem vai noķertajiem putniem, kā arī to kopējais skaits 1998. g. un vidējais pēdējos četros gados, uzrādīts tikai masveidīgākajām sugām.

Rezultāti

Gaviiformes

Podicipediformes

Epizodisku novērojumu laikā jūrā nelielā skaitā atzīmēta **melnkakla gārgale** (*Gavia arctica*), **brūnkakla gārgale** (*Gavia stellata*) un **cekuldūkuris** (*Podiceps cristatus*).

Pelecaniformes

Jūraskrauklis (*Phalacrocorax carbo*). Samērā regulāri novēroti baru (līdz 88 īpatņi

27.10.98. Papē noķerts Sibīrijas kauķītis *Phylloscopus proregulus*.

Pallas's Warbler in Pape.

vienkopus) pārlidojumi rīta stundās gan Z, gan D virzienos, kas visdrīzāk saistīti ar barošanās vietu maiņu. Retāk putni pārlidoja no jūras Papes ezera virzienā vai atpakaļ. Iespējamie tālie migranti atzīmēti 15.10. (kopskaitā 130 īpatņi) un 16.10. (85 īpatņi), kas augstā lidojumā no iekšzemes puses devās tieši jūrā.

Ciconiiformes

Lielais dumpis (*Botaurus stellaris*). Latīkā no 2.09. līdz pat 20.11. gandrīz ik vakarus dzirdētas no Papes ezera startējošo īpatņu balsis.

Zivju gārnis (*Ardea cinerea*). Nelielā skaitā (1–3 īpatņi vienlaikus) novērots pārlidojam gandrīz katru dienu (biežāk naktis laikā). Lielāks bariņš (26 īpatņi) atzīmēts 6.10. vakarā ielidojam jūrā.

Melnais stārķis (*Ciconia nigra*). Tikai viens pārlidojošs īpatnis — 21.08.

Baltais stārķis (*Ciconia ciconia*). Kops 17.08. viens īpatnis vairākas dienas uzturējās stacionāra apkārtnē.

Anseriformes

Paugurknābja gulbis (*Cygnus olor*). Nelieli bariņi (3–20 īpatņi) novēroti neregulāri pārlidojam dažādos virzienos, bet daļa no tiem acimredzot bija vietējie, Papes ezera līgzdojošie putni.

Mazais gulbis (*Cygnus columbianus*). Pirmie caurceļotāji atzīmēti 1.–2.10. un nelieli bariņi (līdz 20 īpatņiem) reģistrēti neregulāri līdz 10.11.

Ziemeļu gulbis (*Cygnus cygnus*). Pirmie caurceļotāji atzīmēti 19.–20.09. un neregulāri pārlidojumi reģistrēti līdz 19.11. Ceļošanas

1. tabula. Vizuāli novērotās putnu sugas Papē 1998. g. rudenī

SUGA	Ceļošanas periods	Maksimumu dat. (skaits)	Kop. skaits 1998.	Vid. skaits 1995.-98.
1	2	3	4	5
<i>Pernis apivorus</i>	27.08.-30.09.	01.09. (4)	>= 50	
<i>Milvus milvus</i>	29.08., 01.09.		2 + 1	
<i>Haliaeetus albicilla</i>	29.09.-12.11.	11.11. (8)	>= 30	
<i>Circaetus gallicus</i>	03.10., 07.10.		1 + 1	
<i>Circus aeruginosus</i>	19.08.-16.09.		>= 20	
<i>Circus cyaneus / pygargus</i>	16.09.-16.11.		>= 30	
<i>Accipiter gentilis</i>	15.10.-12.11.		ca 10	
<i>Accipiter nisus</i>	28.08.-18.11.	25.10. (170)	1914	1851
<i>Buteo buteo</i>	30.08.-16.11.	16.11. (>20)	>= 500	
<i>Buteo lagopus</i>	06.10.-16.11.		>= 50	
<i>Aquila pomarina</i>	01.10.		1	
<i>Aquila chrysaetos</i>	10.11.		1	
<i>Pandion haliaetus</i>	13.09.-21.09.		>= 5	
<i>Falco tinnunculus</i>	01.09.-30.09.		>= 10	
<i>Falco columbarius</i>	19.09.-11.11.		>= 20	
<i>Falco subbuteo</i>	01.09.-16.10.		>= 20	
<i>Haematopus ostralegus</i>	12.08.-11.09.			
<i>Charadrius hiaticula</i>	11.08.-20.09.	21.08. (9)		
<i>Pluvialis apricaria</i>	20.08.-23.09.			
<i>Pluvialis squatarola</i>	13.08.-27.09.	18.08. (8)		
<i>Calidris canutus</i>	15.08.-28.08.			
<i>Calidris alba</i>	16.08.-12.11.	16.08. (6)		
<i>Calidris minuta</i>	16.08.-12.09.			
<i>Calidris ferruginea</i>	20.08.-12.09.			
<i>Calidris alpina</i>	13.08.-28.08.	20.08. (25)		
<i>Philomachus pugnax</i>	21.08.-24.08.			
<i>Vanellus vanellus</i>	25.09.-10.11.			
<i>Lymnocryptes minimus</i>	03.09.		1	
<i>Gallinago gallinago</i>	17.08.-15.11.			
<i>Scolopax rusticola</i>	25.09.-19.11.			
<i>Numenius phaeopus</i>	26.08.			
<i>Numenius arquata</i>	10.08.-13.10.	31.08. (30)		
<i>Tringa erythropus</i>	30.08.		1	
<i>Tringa totanus</i>	15.08.-12.09.	16.08. (5)		
<i>Tringa nebularia</i>	10.08.-14.09.			
<i>Tringa glareola</i>	13.08.-29.08.			
<i>Actitis hypoleucos</i>	10.08.-28.08.	15.08. (5)		
<i>Arenaria interpres</i>	15.08.-23.08.	16.08. (2)		
<i>Phalaropus lobatus</i>	28.08.		1	
<i>Stercorarius parasiticus</i>	23.08.		1	
<i>Sterna caspia</i>	18.08.-29.08.	21.08. (3)		
<i>Sterna albifrons</i>	19.08.		5	
<i>Chlidonias leucopterus</i>	20.08.		1	

1	2	3	4	5
<i>Columba palumbus</i>	21.09.-25.10.	30.09. (10000)	47700	49230
<i>Asio otus</i>	19.09.-21.11.	1./2.11. (> 115)	1300	
<i>Asio flammeus</i>	28.08.-20.11.		> 100	
<i>Aegolius funereus</i>	23.09.-01.11.		> 50 ?	
<i>Lullula arborea</i>	24.08.-18.11.	01.10. (130)	1000	
<i>Alauda arvensis</i>	02.09.-18.11.	01.10. (150)	> 1000	
<i>Riparia riparia</i>	13.08.-13.09.	21.08. (300)	> 600	
<i>Hirundo rustica</i>	13.08.-14.10.	02.09. (1000)	>= 3000	
<i>Delichon urbica</i>	12.08.-13.09.	21.08. (800)	>= 2000	
<i>Anthus campestris</i>	04.09.		2	
<i>Anthus trivialis</i>	12.08.-29.09.	13.09. (4200)	7400	12162
<i>Anthus pratensis</i>	03.09.-10.11.	18.09. (8600)	32570	23250
<i>Anthus petrosus</i>	20.09.		1	
<i>Motacilla flava</i>	11.08.-20.09.	09.09. (1100)	4530	8190
<i>Motacilla alba</i>	28.08.-14.10.	23.09. (20)	ca 200	
<i>Bombycilla garrulus</i>	04.09.-20.11.		>= 1000	
<i>Prunella modularis</i>	02.09.-06.11.	27.09. (60)	>= 200	
<i>Turdus pilaris</i>	06.10.-17.11.	11.11. (10 000)	40 000	
<i>Turdus viscivorus</i>	21.09.-19.11.	25.10. (1180)	>= 2500	
<i>Lanius excubitor</i>	25.09.-11.11.		20	
<i>Garrulus glandarius</i>	19.09.-12.11.	27.09. (1400)	2600	780
<i>Nucifraga caryocatactes</i>	21.08.-16.11.	06.10. (300)	2200	1580
<i>Corvus monedula</i>	01.10.-11.11.	25.10. (1000)	ca 3000	
<i>Corvus frugilegus</i>	27.09.-11.11.	25.10. (1500)	ca 4000	
<i>Corvus corone cornix</i>	01.10.-11.11.	25.10. (2500)	ca 6000	
<i>Sturnus vulgaris</i>	14.09.-16.11.	27.10. (960)	ca 10000	
<i>Passer montanus</i>	20.09.-08.11.		ca 100	
<i>Fringilla coelebs</i>	29.08.-12.11.	27.09. (83 000)	534 500	402 500
<i>Fringilla montifringilla</i>	13.09.-20.11.	25.10. (16 000)	60 500	37 600
<i>Serinus serinus</i>	11.08.-24.10.		ca 50	
<i>Carduelis chloris</i>	20.09.-22.11.	25.10. (24 800)	32 600	14 400
<i>Carduelis carduelis</i>	23.09.-16.11.	07.10. (450)	1850	920
<i>Carduelis spinus</i>	13.08.-22.11.	25.10. (25000)	202 000	125 600
<i>Carduelis cannabina</i>	20.09.-06.11.	25.10. (6000)	10 700	6600
<i>Carduelis flammea</i>	25.10.-12.11.	25.10. (500)	ca 1000	4000
<i>Loxia leucoptera</i>	10.11.		1	
<i>Loxia curvirostra</i>	12.08.-22.11.	10.11. (100)	ca 300	1050
<i>Loxia pytiopsittacus</i>	10.11.		3	
<i>Pinicola enucleator</i>	10.11.-15.11.		3	
<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	05.10.-22.11.	25.10. (42800)	43 100	15 600
<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	30.08.-11.11.		ca 50	
<i>Plectrophenax nivalis</i>	01.11.-17.11.		ca 100	
<i>Emberiza citrinella</i>	16.09.-08.11.	25.10. (50)	ca 150	
<i>Emberiza schoeniclus</i>	03.09.-09.10.	27.09. (50)	ca 500	

Table 1. Bird species observed visually at Pape in autumn 1998. 1 – SPECIES, 2 – Period of migration, 3 – Dates with max.(number), 5 – Total numb. 1998, 6 – Mean numbers.

2. tabula. Helgolandes murdā noķertie putni Papē 1998. gada rudenī.

SUGA	Ceļošanas periods	Maksimuma datumi (skaits)	Kopā noķerts	Vid. skaits 1995.–98.	Uzskaitīts vizuāli **
1	2	3	4	5	6
Accipiter nisus			90	80	
Bonasia bonasia			1		
Columba palumbus			1		
Cuculus canorus			2		
Anthus trivialis			1		
Anthus pratensis			1		
Motacilla alba			1		
Troglodytes troglodytes	30.08.–02.11.	07.10. (10)	42	25	
Erithacus rubecula	18.08.–12.11.	13.09. (172)	577	386	
Phoenicurus ochruros	26.09.		1		
Phoenicurus phoenicurus	27.08.–04.11.	03.09. (4)	33	19	
Oenanthe oenanthe	24.08.–20.09.		1		
Turdus merula	13.09.–22.11.	03.10. (10)	41	61	400*
Turdus philomelos	25.08.–12.11.	20.10. (5)	11	24	2500*
Turdus iliacus	17.09.–18.11.	20.10. (6)	7	7	1900*
Acrocephalus scirpaceus	15.08.–10.10.		2		
Sylvia curruca	11.08.–20.09.		10	11	
Sylvia borin	11.08.–25.09.	14.09. (7)	19	27	
Sylvia atricapilla	12.08.–25.10.	14.09. (3)	6	7	
Phylloscopus prorogulus	25.10.–27.10.		2		
Phylloscopus sibilatrix	11.08.–14.09.		3		
Phylloscopus collybita	17.08.–17.10.	13.09. (9)	59	37	
Phylloscopus trochilus	11.08.–20.10.	14.09. (69)	386	303	
Regulus regulus	05.09.–18.11.	27.10. (686)	4284	3136	45700*
Muscicapa striata	19.08.–19.09.		5	3	
Ficedula hypoleuca	11.08.–20.09.		12	14	
Aegithalos caudatus	20.09.–12.11.	05.10. (254)	1229	1374	6650
Parus montanus	28.08.–10.11.	23.09. (10)	63	55	1000
Parus cristatus				8	6
Parus ater	15.08.–12.11.	25.10. (35)	114	600	3600
Parus caeruleus	04.09.–17.11.	30.09. (415)	1536	1500	34 700
Parus major	13.09.–12.11.	25.10. (175)	1773	1413	64300
Certhia familiaris	12.08.–10.11.	01.11. (33)	174	108	1500*
Garrulus glandarius			1	–	
Nucifraga caryocatactes			97	25	
Fringilla coelebs			218	145	
Fringilla montifringilla			85	24	
Carduelis spinus			53	194	
Pyrrhula pyrrhula			233	78	
Emberiza citrinella			4	3	
Emberiza schoeniclus			1	–	

Table 2. Birds caught by Helgoland trap at Pape in autumn 1998. 1 – SPECIES, 2 – Period of migration, 3 – Dates with max. (numbers), 4 – Total trapped, 5 – Mean number, 6 – Counted visually**

* – tikai dienas migranti / diurnal migrants only

** – tikai sugām, kas nav iekļautas 1. tabulā / only for species not included in Table 1

maksimums — 8.11. (ap 100 īpatņi).

Sējas zoss (*Anser fabalis*). **Baltpieries zoss** (*Anser albifrons*). Abas sugas parasti pārlidoja jauktos baros, tāpēc to skaits aplūkots kopumā. Pirmie pārlidojošie bari novēroti 14.–16.09. (20–120 īpatņi dienā). Migrācijas maksimums atzīmēts 27.09.–2.10. Maksimālais skaits vienā dienā (vairāk kā 1600 īpatņi) — 30.09., kad migrējošo putnu bari lidoja visdziņākajos virzienos (ciklā parasti no iekšzemes uz jūru). Visintensīvāka ceļošana nakts laikā reģistrēta 29./30.09. un 1./2.10. Šo sugu migrācija turpinājās līdz 7.11. Pielaujams, ka visā rudens periodā novērošanas punktu pārlidoja ne mazāk kā 50000 abu sugu zosis.

Meža zoss (*Anser anser*). Šis sugas migrējošie bariņi izdalīti tikai 21.09. (6 īpatņi), 30.09. (10) un 4.11. (apmēram 30).

Kanādas zoss (*Branta canadensis*). 1 īpatnis novērots 19.11. pie kanāla ietekas jūrā (A. Eglītis).

Baltaigu zoss (*Branta leucopsis*). Pievakarē 1.10. novēroti 4 īpatņi pārlidojam no jūras uz Papes ezeru.

Melngalvas zoss (*Branta bernicla*). 1 īpatnis novērots 10.11. pārlidojam D virzienā virs jūras.

Epizodiski tika novērotas arī gandrīz visu sugu pīles, bet to skaits netika sistematiski reģistrēts, tādēļ tas šeit nav uzrādīts.

Acciptriformes, Falconiformes

Izņemot **zvirbulvanagu** (*Accipiter nisus*), pārējās sugas novērotas visai nelielā skaitā un šie dati apkopoti 1. tabulā.

Migrējošo zvirbulvanagu skaits, pēc iepriekšējā gadā atzīmētā krāsā skaita krituma, 1998. g. rudenī atkal bija tuvs pēdējo četru gadu vidējam rādītājam. Parastā limeni bija arī veco putnu daudzums — apm. 10%.

Galliformes

Mežirbe (*Bonasa bonasia*). Viens noķertais (17.09.) īpatnis bija vienīgais šis putnu kārtas pārstāvis stacionāra apkārtnē.

Gruiformes

Dzērve (*Grus grus*). Pirmie migranti reģistrēti 23.09. Migrācijas maksimums atzīmēts 30.09., kad uzskaitīti gandrīz 1100 īpatņi. Pēdējie putni novēroti 8.11. Visā rudens sezonā novērošanas punkta apkārtnē uzskaitīti vismaz 2000 pārlidojoši īpatņi.

Pārējie šīs kārtas pārstāvji reģistrēti tikai pēc balsim neregulāru nakts novērojumu laikā — ūdensvistinā (*Gallinula chloropus*) un laucis (*Fulica atra*).

Cbaradriiformes

Šajā kārtā ietilpstšie putni speciāli netika uzskaitīti. Epizodisko novērojumu dati gk. apkopoti 1. tabulā, kur norādīts to sastapšanas periods un atsevišķām sugām arī datumi ar maksimālo īpatņu skaitu. Vienreizēji novērotām sugām dots tikai attiecīgais datums un īpatņu skaits. Vairumam sugu uzrādīts tikai ceļošanas periods. Nakti lidojošie īpatņi nav uzskaitīti. *Laridae* dzimtas pārstāvjiem sniegtas ziņas tikai par retāk novērotām sugām, vai atsevišķiem interesantākiem novērošanas gadījumiem.

Mazais ķirsis (*Larus minutus*). Visu sezonu dažādā skaitā novēroti pārlidojam vai barojoties virs jūras, bet 3.09. vairāki desmiti īpatņu gandrīz visu dienu tvarstija lidojošos kukaiņus virs sauszemes.

Šķeltastes kaija (*Larus sabini*). Vismaz 2 jaunie putni novēroti virs jūras 5.11. Tas ir pirmais šīs sugas sastapšanas gadījums Latvijā kopš 1938. g. (Bukhe 1983).

No 3. līdz 10. novembrim jūrā epizodiski novēroti vismaz 64 pārlidojoši *Alcidae* dzimtas pārstāvji, no kuriem līdz sugai noteikti 17 **lielie alki** (*Alca torda*) un viens **svilpējalks** (*Cephus grylle*).

Columbiformes

Meža balodis (*Columba oenas*). Tā kā tas parasti lido kopejās baros ar nakošo sugu, tad precīzs skaits grūti novērtējams, bet aptuveni tas atbilda iepriekšējo gadu limenim — vismaz 300 īpatņi.

Lauku balodis (*Columba palumbus*). Vispārējā migrācijas gaita un kopējais migrējošo īpatņu skaits visai līdzīgs pēdējo četru gadu vidējam rādītājam (1. tabula). Maksimālais baru lielums — vismaz 400 īpatņu.

Cuculiformes

Dzeguze (*Cuculus camorus*). Laikā no 24.08. līdz 17.09. pa laikam atzīmēti tikai atsevišķi īpatņi. Pa vienam īpatnīm noķerti 9. un 14.9.

Strigiformes

Meža pūce (*Strix aluco*). Nakti 17./18.11. tiklā noķerts viens jaunais putns.

Ausainā pūce (*Asio otus*). Migrācija tāpat kā 1997. g. visai mazintensīva (sk. arī 1. tab.), kas varētu būt saistīta ar sīko grauzēju depresijas periodu (Teiču VR darbinieku mutisks ziņojums). Abos minētajos rudens periodos aptuveni 37% noķerto īpatņu bija jaunie putni.

Purva pūce (*Asio flammeus*). Salīdzinot ar iepriekšējo sugu, iespējams, ka purva pūce biežāk lido augstāk (virš 100 m) un arī pāri Baltijas jūrai (sk. arī 1. tabulu).

Bikšainais apogs (*Aegolius fumereus*). Migrējošo putnu skaits bija visai neliels, salīdzinot ar intensīvo šīs sugas migrāciju Papē 1988. un 1989. g. rudenos (sk. arī 1. tabulu).

Caprimulgiformes

Vakarlēpis (*Caprimulgus europaeus*). Tikai 2.09. Papes ezera apkaimē manīti 2 īpatņi.

Apodiformes

Svīre (*Apus apus*). Šīs sugas migrācija, iespējams, bija sākusies jau agrāk, bet laikā no 13.08. līdz 16.09. uzskaitīti vismaz 600 īpatņi ar izteiktiem maksimumiem 13.08. un 21.08.

Coraciiformes

Zivju dzenītis (*Alcedo atthis*). Viens šīs sugas īpatnis tika noķerts no rita 8.10. pūču tīklos piekrastes kāpu joslā.

Piciformes

Nevienai šīs kārtas sugai 1998. g. rudenī netika novērotas invāzijas pazīmes. Visā sezonā manīti tikai atsevišķi īpatņi (domājams, vietējie putni): pelēkā dzilna (*Picus canus*), melnā dzilna (*Dryocopus martius*), dižraibais dzenis (*Dendrocopos major*) un mazais dzenis (*Dendrocopos minor*). Ezermalā tīklos noķerts viens titiņš (*Jynx torquilla*).

Dižraibajam dzenim invāzija Papē pēdējo reizi atzīmēta 1997. g., bet mazajam dzenim 1996. g. (Baumanis 1998).

Passeriformes

Pamatdati par dienā pārsvarā augstu lidojošām sugām apkopoti gk. 1. tabulā, kur, balstoties uz vizuālajiem novērojumiem norādīts to migrācijas periods un kopējais skaits 1998. g. rudenī, bet masveidīgākajām sugām arī maksimumu dienas un vidējais skaits 1995.–1998. g. Murdā noķerto šo sugu īpatņu skaitu sk. 2. tabulā. Apkopojums par nakti migrējošo, kā arī dienā, pārsvarā zemu lidojošo sugu murdā noķerto īpatņu skaitu 1998. g. rudenī un to ceļošanas periodu sniegts 2. tabulā. Masveidīgākajām sugām norādītas arī maksimumu dienas un vidējais noķerto īpatņu skaits pēdējos četros gados. Dienas migrantiem (sugām, kas nav ietvertas 1. tabulā) un dažiem naktis migrantiem, kas daļēji ceļo arī dienā, iekļauts arī to skaits, kas uzskaitīts vizuāli. Vairumam dominējošo zvirbulveidīgo putnu sugu kopējais migrējošo īpatņu skaits 1998. g. rudenī Papē bija lielāks kā četru gadu vidējais rādītājs (sevišķi zūbitei, ziemas zūbitei, zaļzūbitei un ķivulim). Visai uzkrītoši bija daudzu sugu salīdzinoši vēlī migrācijas maksimumi (koku čipste, dzeltenā cielava, vītītis, zeltgalvītis, meža zilīte, riekstrozis, zaļzūbite, ķivulis, ziemas zūbite u.c.). Savukārt agrāk kā parasti migrēja plavu čipste, zūbite, sarkanriklīte. Atsevišķām sugām tika atzīmēta izteikta invāzija.

Garastīte (*Aegithalos caudatus*). Kaut arī kopējais pārlidojošo īpatņu skaits ievērojami mazāks kā 1996. g. rudenī (Baumanis 1998), kopš 20. septembra šī suga atzīmēta katru dienu.

Silis (*Garrulus glandarius*). Lai gan kopējā pārlidojošo īpatņu skaita novērtēšana režēm bija visai problemātiska (putni lidoja vienlaicīgi gan D, gan Z virzienā), bet viss liecināja par izteiktu invāziju, līdzīgu kā pēdējā, kas atzīmēta 1990. g.

Riekstrozis (*Nucifraga caryocatactes*). Invāzija visai izteikta, kaut arī skaitliski mazliet atpaliek no iepriekšējās, kas atzīmēta 1995. g. Abos šajos invāzijas gados noķerto putnu pamatmasu sastādīja Sibīrijas pasuga (*Nucifraga caryocatactes macrorhynchos*).

Svilpis (*Pyrrhula pyrrhula*). Neskatoties uz to, ka migrācijas maksimums bija vēlāks nekā parasti, kopējais īpatņu skaits liecināja par izteiktu šīs sugas invāziju, līdzīgu kā 1993. g. Citas neregulāriem migrantiem piešķaitāmās sugas skaitliski neuzrādīja izteiktām invāzijas raksturīgās pazīmes.

Kaut arī tika novēroti tikai 3 **ziemeļu svilpja** (*Pinicola enucleator*) īpatņi, jāpiebilst, ka šī suga Papē pēdējoreiz tika atzīmēta tikai 1976. g. 1998. g. rudenī izteikta šīs sugas invāzija konstatēta Skandināvijā, it īpaši Viduszvidrijā (Ullman 1999).

Atšķirībā no daudziem citiem gadiem, 1998. g. rudenī visai reti novērota putnu kustība pretēji normālajam migrācijas virzienam. Uzkrītoši tas bija raksturīgs vienīgi siljiem (īpaši 24. un 25. septembrī).

Iepriekšējos gados kontrolētie vai ārpus Latvijas gredzenoto putnu nebija sevišķi daudz:

Ielā zilīte (*Parus major*) (4 īpatņi) — gredzenoti 1996. g. rudenī Lietuvā, 1998. g. pavasarī Kaļiņingradas apgabalā un 2 putni kā 1998. g. šķilusies mazuli Igaunijā;

cekulzilīte (*Parus cristatus*) (1) un **pelēkā zilīte** (*Parus montanus*) (1) — 1997. g. ru-

denī Papē; **zilzilīte** (*Parus caeruleus*) (1) — pirms 17 dienām Lietuvā (apstiprinājums migrācijai Z virzienā); **garastīte** (*Aegithalos caudatus*) (1) — pirms 24 dienām Igaunijā; **vītītis** (*Phylloscopus trochilus*) (1) — pirms 3 mēnešiem Somijā; **zeltgalvītis** (*Regulus regulus*) (4) — pirms 6 dienām Igaunijā, pirms 14 dienām Norvēģijā; pirms 15 un 16 dienām Zviedrijā.

Diskusija

Ornitoloģiskais stacionārs Papē atrodas vietā, kur, sakarā ar topogrāfiskām un biotopiskām īpatnībām ik rudenī novērojama Latvijā lielākā migrējošo putnu koncentrācija.

Lai gan tas ir tikai viens punkts visā migrācijas trasē, te iespējams izsekot ilggadējās fenoloģiskās un skaitliskās izmaiņas putniem ne tikai no vietējām un tuvākām, bet arī populācijām no visai attāliem reģioniem.

Kā to liecina līdzšinējie dati, kas balstīti uz gredzenoto putnu kontrolēm, tad migrācijas sezonas agrākajās fāzēs Papē caurceļo gk. putni no vietējām vai tuvākām populācijām. Tā kā 1998. g. vasarā ligzdošanas periodā Latvijā pa lielākaļ daļai valdīja nelabvēlīgi laika apstākļi (daudz nokrišņu un zema gaisa temperatūra), daudzām putnu sugām bija sagaidāmas visai zemas ligzdošanas sekmes. Ļoti iespējams, ka šī iemesla dēļ Papē caurceļojošo putnu skaits sezonas sākotnējā posmā vairumam sugu bija manāmi samazināts. Turpretim vēlāk (kad Papē caurceļo attālākas populācijas) to skaits ievērojami pieauga un daudzām sugām pat pārsniedza pēdējo četru gadu vidējo rādītāju. Neapšaubāmi, ka putnu pastiprinātu pieplūdumu no visai attāliem kontinentālām populācijām (iespējams reģioniem ar labvēlīgiem laika apstākļiem ligzdošanas periodā) varēja veicināt šī rudens neparasti ilgstošie austrumu sektora vēji.

Tam par labu liecina arī daudzu putnu sugu novēlotie migrācijas maksimumi, kas laikā

sakrīta ar riekstrožu Sibīrijas pasugas masveida parādīšanos.

Savukārt zeltgalvišu (Zviedrijā un Norvēģijā gredzenoto putnu kontroles Papē) un, ļoti iespējams, arī citu sugu pieplūdumu no Baltijas jūras pretējā krasta veicināja atsevišķas dienas ar ļoti spēcīgu rietumu vēju.

Pateicības

Autori izsaka vislielāko pateicību Valdim

Ādamsonam, Agrim Celmiņam, Jurim Lipsbergam un Valdim Rozem, kuri sniedza plašu papildinformāciju par vizuāli uzskaitītajiem putniem stacionāra apkārtnē un aktīvi piedalījās pūču ķeršanā un gredzenošanā.

Ievērojamu palīdzību, apkalpojot Helgolandes murdu, saņēmām no daudziem amatieriem, bet īpaši jāpateicas Ilāram Auziņam, Mārim Jaunzemim, Edgaram Lediņam un Ivetai Miķelei.

Summary

Autumn bird migration at Pape in 1998

J. Baumanis, G. Graubics, J. Kazubiernis

The article deals with data on autumn bird migration obtained at Pape birdstation (very SW coast of Latvia) in 1998, by daily visual counts (Table 1) and trapping by means of Helgoland trap (Table 2). For more dominant land-bird species there are also comparisons with three previous seasons presented.

Numerous passerine species indicated increased numbers and significantly delayed migration terms presumably as a result of increased influx of birds from more distant continental populations forced more westwards due to unusually long periods of eastern winds.

On the other hand some days with very strong western winds resulted drift of Goldcrests (probably also some other species) from another side of Baltic Sea (retrops of three individuals ringed in Sweden and Norway).

Remarkable invasions were noted for Long-tailed Tit, Jay, Nutcracker (Siberian subspecies mainly) and Bullfinch.

Literatūra

- Baumanis J. 1998. Sauszemes putnu invāzijas Papē 1996. un 1997. gada rudenī. Putni dabā 8.1, 25–27 lpp.
- Baumanis J., Rūte J. 1984. Some peculiarities of autumn migration in 1981 at Pape. Loodusevaatlusi 1981 1, pp.82–87.
- Baumanis J., Rūte J., Graubics G. 1985a. Migration of birds in 1982 in Pape, Latvia. Loodusevaatlusi 1982 1, pp.66–71.
- Baumanis J., Rūte J., Graubics G. 1985b. Autumn bird migration 1983 in Pape. Loodusevaatlusi 1983 1, pp.92–98.
- Baumanis J., Rūte J., Graubics G. 1987a. Bird migration in Pape in autumn 1984. Loodusevaatlusi 1984 1, pp.115–121.
- Baumanis J., Celmiņš A., Graubics G., Roze V. 1987b. Autumn bird migration 1985 in Pape. Loodusevaatlusi 1985 1, pp. 42–48.
- Baumanis J., Celmiņš A., Graubics G. 1988. Autumn bird migration 1986 at Pape, Latvia. Loodusevaatlusi 1986 1, pp.36–43.
- Blūms P., Baumanis J., Baltvilks J. 1967. Migrejošo putnu ķeršana ar tīkliem 1966.g. rudenī Latvijā. Zool. muzeja biļetens 1, 103–106.lpp.
- Blūms P., Baumanis J. 1968. Baltijas operācija Latvijā 1967.gada rudenī. Pārskats par putnu ķeršanu un gredzenošanu. Zool. muzeja raksti 2, 7–18.lpp.

- Blūms P., Baumanis J., Rūte J. 1970. Baltijas operācija Latvijā 1968.gada rudenī. Pārskats par putnu ķeršanu un gredzenošanu. Zool. muzeja raksti 5, 7–19.lpp.
- Blūms P., Baumanis J., Lipsbergs J., Rūte J. 1971. Baltijas operācija Latvijā 1969. un 1970. gadā. Pārskats par putnu ķeršanu un gredzenošanu. Zool. muzeja raksti 7, 5–35.lpp.
- Celmiņš A., Baumanis J., Graubics G., Barviks H. 1990. Autumn bird migration 1987 in Pape. Loodusevaatlusi 1987 1, pp.80–86. Ullman M. 1999. Tallbit. Vār Fāgelvārd, Vol. 58, No.1, pp.49.
- Виксне (ред.) 1983. Птицы Латвии. Территориальное размещение и численность. Рига, "Зинатне", 224. стр.

Jānis Baumanis

BI Ornitoloģijas laboratorija,
Miera iela 3, Salaspils, LV–2169

Guntis Graubics

Rīgas Zooloģiskais dārzs,
Rīga, LV–1014

Juris Kazubiernis

Latvijas Gredzenošanas centrs,
Miera iela 3, Salaspils, LV–2169